

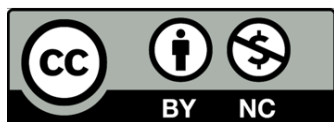
KLAVIATŪRA LIETUVIŲ DIALEKTOLOGIJOS FONETINEI TRANSKRIPCIJAI

Versija 1.1

Fonetinę klaviatūrą *Kopenhagos transkripcija*
sukūrė Mindaugas Strockis

© Mindaugas Strockis, 2020

© Lietuvių kalbos institutas, 2020

Fonetinę klaviatūrą *Kopenhagos transkripcija* galima naudoti nekomerciniais tikslais, vadovaujantis [Creative Commons Priskyrimo-Nekomercinio naudojimo Viešąja licencija](#).

KAIP KLAVIATŪRA VEIKIA

Ši klaviatūros tvarkyklė skirta rinkti tekstus, parašytus lietuvių dialektologijos fonetine transkripcija (Kopenhagos, Gerulio, Girdenio transkripcija), naudojant *Palemono* simbolius ir Lietuvoje labiausiai įprastą fizinę klaviatūrą, t. y. amerikietišką su lietuviškomis raidėmis viršutinėje eilėje.

Pagrindinis ženklų išdėstymo principas čia yra mnemoninis: ženklai klaviatūroje išdėstyti taip, kad kuo lengviau būtų prisiminti klavišų reikšmes, žiūrint į tai, kas ant jų nupiešta įprastoje klaviatūroje, apsieinant be papildomų lipdukų.

Pagrindiniai dėsningumai yra tokie:

- visi priebalsiai, rašomi įprastomis lotyniškėmis raidėmis, yra savo vietose; **š, č, ž** irgi yra savo įprastose vietose;
- spaudžiant priebalsį su *Shift* (tarsi rašant didžiąją raidę), gaunamas to priebalsio variantas su minkštumo lankeliu, t. y. s=s, S=š; š=š, Š=š ir t. t.;
- balsiai, rašomi įprastomis lotyniškėmis raidėmis, yra savo vietose; spaudžiant balsį su *Shift* (tarsi rašant didžiąją raidę), gaunamas kitas panašus balsio ženklas (panaši graikiška raidė ar kt.), t. y. a=a, A=α; o=o, O=ο ir t. t. (visą sąrašą žr. toliau); panaudotos ir raidžių a, e, è, i, u, ū pozicijos;
- priegaidžių ženklus ant balsių ir sonantų uždeda vadinamieji „mirę klavišai“;
- priebalsių suskardėjimo ir suduslėjimo ženklus uždeda irgi „miręs klavišas“;
- kiti ženklai (rodyklės ir t. t.) iškaišiotos likusiose klaviatūros vietose, kuo mnemoniškesnėse pozicijose;
- kai kurie ženklai pasiekiami klavišų kombinacijomis su *AltGr* ir *Shift-AltGr*.

Kas yra „mirę klavišai“? Pats posakis yra vertimas iš anglų *dead keys* arba vokiečių *Tottasten*; taip kadaise vadinosi diakritinių ženklų klavišai rašomosiose mašinėlėse. Lietuviškose rašomosiose mašinėlėse tas principas buvo naudojamas retai; paprastai buvo daromi klavišai, išspaudžiantys visą raidę su visu diakritiniu ženklu iš karto. Vis dėlto, pavyzdžiui, Vinco Krėvės muziejuje Pamėnkalnio gatvėje galima pamatyti jo rašomąją mašinėlę, kur nosines visoms raidėms uždėdavo vienas klavišas. Tai reiškia: pirmiausia V. Krėvė paspausdavo nosinės klavišą; ant popieriaus atsispausdavo nosinė, bet vežimėlis su popieriaus velenu nepajudėdavo (dėl to tokie klavišai ir vadinosi „mirę“); tada jis spausdavo raidės klavišą; raidė, pavyzdžiui, „a“, atsispausdavo toje pačioje pozicijoje, t. y. tiksliai virš ką tik atsispausdusios nosinės, ir susidarydavo visai graži „ą“; atsispaudus raidei, vežimėlis su popieriaus velenu pasislinkdavo į poziciją tolimesnei raidei (dėl to raidžių klavišai buvo „gyvi“). Pasakojama, kad a. a. prof. Aleksas Girdenis turėjęs rašomąją mašinėlę, kur „mirę klavišai“ uždėdavo priegaidžių ženklus. Vokiškose rašomosiose mašinėlėse klaviatūros dažniausiai būdavo mišrios: pavyzdžiui, raidę „ā“ išspausdavo vienas „gyvas“ klavišas, o raidę „é“ (prancūziškos kilmės žodžiams) buvo galima gauti pirmiausia paspaudus „mirusį“ akūto klavišą, o tada raidę „e“.

Tas principas buvo imituotas ir kompiuterių klaviatūrose: pirmiausia paspaudžiamas „miręs“ klavišas (pavyzdžiui, gravio) ir vėl atleidžiamas (nelaikomas nuspaustas); iš pažiūros nieko neįvyksta; tada spaudžiama raidė, pavyzdžiui, „e“; bet tai, kas išsoka, būna jau ne „e“, bet „è“. Antrą kartą spaudžiant „e“ klavišą, pasirodytų jau paprasta „e“; bet jei prieš ją buvo paspaustas „miręs“ gravio

klavišas, tada po „e“ paspaudimo iššoks „è“. *PASTABA. Taip surinkta raidė su diakritiniu ženklu yra vientisinis (prekomponuotas, kaip sakoma, t. y. toks, koks iššoktų paspaudus vieną „gyvą“ klavišą) simbolis, o ne komponentų seka. Rinkimas vadinamosiomis komponentų sekomis (arba kodų sekomis) yra kas kita (tai irgi įmanoma, tam tikrose situacijose tai gali būti racionalu, bet tam reikės kitokios klaviatūros).*

Patys „mirę klavišai“ gali būti spaudžiami ir su *Shift* (tarsi patys būtų prie didžiųjų raidžių) arba su *AltGr*. Raidės, spaudžiamos po jų, irgi gali būti su *Shift* arba *AltGr* (kai klaviatūroje reikia sutalpinti labai daug ženklų).

Kas yra AltGr? Tai yra dešinysis *Alt* klavišas. Kai kuriose klaviatūrose ant dešiniojo *Alt* užrašoma *AltGr*. Jo veikimas yra visai kitas nei kairiojo *Alt*. Kitaip tariant, pasakyti „*AltGr*“ yra tas pat, kas pasakyti „dešinysis *Alt*“. Su raidėmis jis naudojamas taip pat, kaip *Shift*: pirmiausia paspaudžiame *AltGr* ir laikome nuspaudę, tada kita ranka kaukšt per raidę, pavyzdžiui, „a“, tada viską atleidžiame. Sutartinai toks veiksmas užrašomas „*AltGr*-a“.

Kai kada reikia vienu metu nuspausti ir *AltGr*, ir *Shift*, o tik tada kaukšt per raidę. Tai rašoma „*AltGr*-*Shift*-L“ (pavyzdžiui).

Kokie šioje klaviatūroje yra „mirę klavišai“?

Viršutiniame kairiajame klaviatūros kampe yra klavišas, ant kurio matyti kaip nulieta lietuviškas kairinis ir riustinis ženklai. Taigi, tas **gravis** „`“ ir bus kairinio kirčio „miręs klavišas“. Pavyzdžiui: paspaudžiame jį, atleidžiame, tada paspaudžiame raidę „a“ ir gauname „à“. Sutartinai toks veiksmas užrašomas „*AltGr*-`“, a“.

Riustinis ženklas klaviatūroje yra prie didžiųjų raidžių, taigi jį spausime su *Shift*. Paspaudžiame *Shift*-~, atleidžiame, paspaudžiame „a“ ir gauname „ã“. Pati raidė irgi gali būti spaudžiama su *Shift*, pavyzdžiui: spaudžiame *Shift*-~, tada *Shift*-a ir gauname „ä“ (nes *Shift*-a savaime reiškia „ä“, o prieš tai buvo paspaustas riustinio cirkumflekso „miręs klavišas“). Sutartinai tai užrašoma „*Shift*-~, *Shift*-a“. Užrašas „*Shift*-`“ ir „*Shift*-~“ yra tas pat, nes ženklai „`“ ir „~“ yra ant to paties klavišo. Galima naudoti tą užrašą, kuris įsimintinesnis.

Dešinio kirčio „miręs“ klavišas yra apostrofas (tarp kabliataškio ir *Enter*), nes iš visų klaviatūroje esančių ženklų jis panašiausias į akūtą. Kadangi jis yra prie mažųjų raidžių, jį spausime vieną patį, be *Shift*. Paspaudžiame apostrofą, tada „a“ ir gauname „á“. Paspaudžiame apostrofą, tada *Shift*-o ir gauname „ó“. Apie apostrofo pavidalo priebalsio minkštumo ženklą (02BC) ir pagrindinio kirčio ženklą (02C8) žr. toliau.

Ant raidės „Š“ klavišo, virš šešeto, yra ženklas ^ . Jis kaip nulieta tinka **laužtinei** priegaidei. Jį spausime su *AltGr* (nes be jo gautume raidę „š“ arba „ŝ“). Kitaip tariant, „Š“ klavišas yra „gyvas“ klavišas raidei „š“, o *AltGr*-š yra „miręs klavišas“ laužtinės priegaidės ženklui.

Ant raidės „Ė“ klavišo, virš ketverto esantis ženklas „\$“ primena **vidurinės** priegaidės ženklą. Taigi *AltGr*-\$ bus vidurinės priegaidės „miręs“ klavišas (bet pats „Ė“ klavišas be *AltGr* yra „gyvas“, skirtas į „ė“ panašioms balsiams).

Pasitelkę vaizduotę, išvelgiame ženklo „#“ (ant klavišo „E“, virš trejeto) panašumą į **kirstinės** priegaidės ženklą. *AltGr-#* bus kirstinės priegaidės „miręs“ klavišas (bet pats „E“ klavišas be *AltGr* yra „gyvas“).

Priebalsių suskardėjimo ženklas panašus į raidę „V“, taigi *AltGr-V* bus priebalsių **suskardėjimo ženklo** „miręs klavišas“. Tas pats klavišas skardiesiems priebalsiams uždės suduslėjimo ženklą. Vienas pats, be *AltGr*, raidės klavišas „V“, žinoma, yra „gyvas“ ir skirtas raidei „v“ arba „v̂“.

Tiek užtenka žinoti, norint greitai rinkti tekstus šia klaviatūra. Toliau bus pateikti klaviatūros būsenų brėžiniai, tada simbolių ir jų klavišų (išskyrus akivaizdžiausius, kurie yra savo įprastose vietose) sąrašas ir teksto rinkimo pavyzdys. Pabaigoje bus aprašyta problema, kai naudojantis *Word 2016*, kai kurie fonetinei transkripcijai reikalingi ženklai paverčiami stilizuotais simboliais.

KLAVIATŪROS BŪSENŲ BRĖŽINIAI

~	ą	č	æ	ę	ĩ	š	ų	ū	ę	ę	-	ž	Backspace
Tab	o	u	e	r	t	ĩ	u	i	o	p	3	ž	
Caps	a	s	d	f	g	ŋ	j	k	l	'	~		Return
Shift	à	z	x	c	v	b	n	m	,	.	/		Shift
Control		Alt	[sp]									AltGr	Control

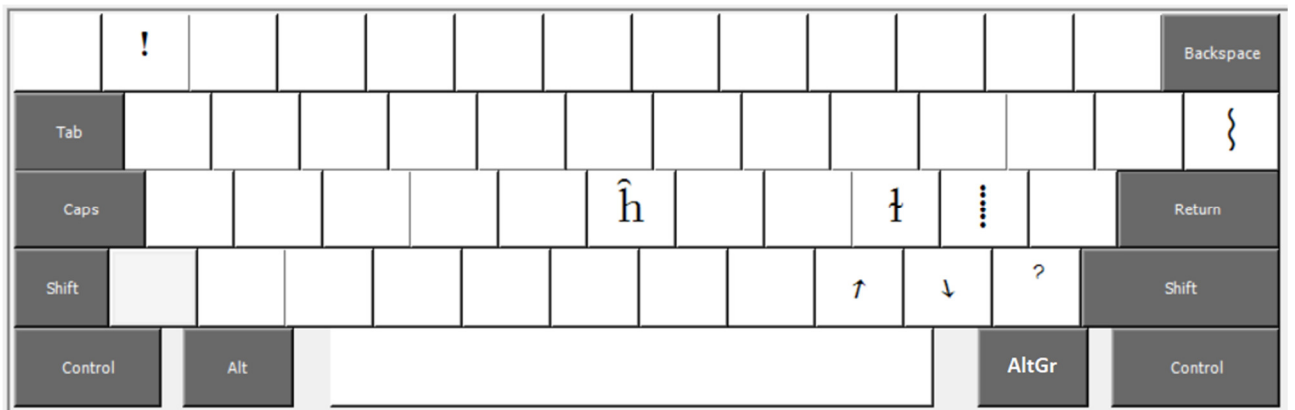
1 pav. Būsena, kai niekas nenuspausta („mirę klavišai“ pažymėti šviesiai pilku fonu).

~	ē	ĉ	ə	ĕ	ı	ŝ	ù	ó	(	)	˘	ž	Backspace
Tab	ò	ö	ε	ř	ť	ы	υ	ı	ɔ	ô	ž	ž	
Caps	α	ŝ	ď	Ĥ	ĝ	ŋ	ı	ĥ	î	.	˘		Return
Shift		ž	Ĥ	ĉ	ŵ	ĥ	ň	ĥ	↗	↘	˘		Shift
Control	Alt	[sp]									AltGr	Control	

2 pav. Būsena su nuspaustu *Shift* („miręs klavišas“ pažymėtas šviesiai pilku fonu).

	!		~	~	ь	^	ь	*	(	)	—		Backspace	
Tab	q	w	e			y	u	i	o		[	]	!	
Caps	a					h	j				,		Return	
Shift					v				ρ	ρ	?		Shift	
Control		Alt										AltGr		Control

3 pav. Būsena su nuspaustu *AltGr* („mirę klavišai“ pažymėti šviesiai pilku fonu).

4 pav. Būsena su nuspaustais *AltGr* ir *Shift*.

Klavišas *Ctrl* šioje klaviatūros versijoje nenaudojamas. Jį rekomenduojama naudoti savo nuožiūra *Word'o* nuorodoms, arba šaukiniams (vadinamiesiems „shortcuts“). Taip bus galima greitai rinkti ir kitus ženklus, kurių nėra šioje klaviatūroje.

ŽENKLŲ IR JŲ KLAVIŠŲ SĄRAŠAS

Šiame sąrašė neminimi akivaizdžiausi ženklai, esantys savo įprastose vietose (lotyniškos raidės ir lietuviškos raidės č, š, ž).

Balsiai, rašomi ne įprastomis lotyniškėmis raidėmis (įprastos savo vietose)

Ženklas	Klavišas	Pastabos
α	A (<i>Shift-a</i>)	
ε	E (<i>Shift-e</i>)	
ι	I (<i>Shift-i</i>)	<i>iota</i> (graikiška raidė)
ο	O (<i>Shift-o</i>)	
υ	U (<i>Shift-u</i>)	
ą	ą	
ę	Ą (<i>Shift-ą</i>)	
æ	ę	
ə	Ę (<i>Shift-ę</i>)	
è	è	
ë	Ė (<i>Shift-è</i>)	
ì	ì	
ı	Į (<i>Shift-į</i>)	„i be taško“ (kodas 0131)
ų	ų	
ū	Ų (<i>Shift-ų</i>)	
ū	ū	
ō	Ū (<i>Shift-ū</i>)	
ę	9 (po skliaustu)	
ę	0 (po skliaustu)	
q	q	
ó	Q (<i>Shift-q</i>)	
u	w	panašu į anglišką fonetinę reikšmę
ö	W (<i>Shift-w</i>)	
ı	y	panašu į anglišką fonetinę reikšmę
ы	Y (<i>Shift-y</i>)	
ı	<i>Shift-j</i>	„maža didžioji i“ (<i>small cap[ital] i</i> , kodas 026A)
ą	klavišas į kairę nuo „Z“ (jei yra)	Jei klaviatūroje nėra šio klavišo (o į kairę nuo „Z“ yra tik ilgas <i>Shift</i>), tada šį ženklą galima gauti surinkus kodą 0227.

Priebalsiai, rašomi ne įprastomis lotyniškėmis raidėmis (įprastos savo vietose)

Ženklas	Klavišas	Pastabos
ŋ	h	pati raidė „h“ naudojama labai retai; apie ją žr. toliau
3	[	Žr. žemesnėje klavišų eilėje po „ž“; tai padės prisiminti
ž	]	Žr. žemesnėje klavišų eilėje po „ž“; tai padės prisiminti

Retai naudojamos raidės

Ženklas	Klavišas	Pastabos
q	<i>AltGr-q</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i>
w	<i>AltGr-w</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i>
y	<i>AltGr-y</i>	pati raidė „y“ beveik nenaudojama transkripcijoje
h	<i>AltGr-h</i>	retai naudojama
ĥ	<i>AltGr-Shift-h</i>	retai naudojama
ł	<i>AltGr-Shift-L</i>	klavišų smūgį <i>AltGr-L Word'as</i> perima ir naudoja savo reikalams, dėl to tenka pridėti dar ir <i>Shift</i>

Įvairūs ženklai

Ženklas	Klavišas	Pastabos
.	. (taškas)	(savo vietoje); tiesiog taškas (002E), čia: balsio pusilgumo ženklas
·	: (dvitaškis; = <i>Shift-kabliataškis</i>)	balsio ilgumo taškas (kodas 00B7)
,	, (kablelis)	šalutinio kirčio ženklas; pats kablelis nenaudojamas
'	; (kabliataškis)	pagrindinio kirčio ženklas (kodas 02C8); ne tas pat, kas apostrofas
’	<i>AltGr-apostrofas</i>	apostrofo pavidalo priebalsio minkštumo ženklas (02BC); pats apostrofo klavišas be <i>AltGr</i> yra „miręs klavišas“ dešininiam kirčio ženkliui
/	/	(savo vietoje)
?	<i>AltGr-/</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i>
!	<i>AltGr-1</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i>
!	<i>AltGr-Shift-1</i>	superskriptinis šauktukas (bent jau turėtų toks būti)
(	<i>Shift-9</i>	(savo vietoje)
)	<i>Shift-0</i>	(savo vietoje)
[	<i>AltGr-[</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i>
]	<i>AltGr-]</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i>
	(<i>Shift-\</i>)	(savo vietoje)

	\	
---	<i>AltGr-</i> \	
~	<i>AltGr-Shift-</i> \	
)	? (<i>Shift-/</i>)	Kombinacinis lankas. Pavyzdžiui, norėdami surinkti $\cup$, renkame tarsi „u?O“
~	_ (<i>Shift--</i>)	Apatinis lankas su savo pločiu; pavyzdžiui, norėdami surinkti „be_tō“, renkame „be_t~o:“
^	" (<i>Shift-apostrofas</i>)	Viršutinis lankas su savo pločiu
*	<i>AltGr-ū</i>	beveik savo vietoje, tik su <i>AltGr</i> ; arba skaičių klaviatūroje
↗	< (<i>Shift-,</i>)	Pastaba. Yra problemų su šiuo ženklu programoje <i>Word 2016</i> , žr. toliau.
↘	> (<i>Shift-.)</i>	Pastaba. Yra problemų su šiuo ženklu programoje <i>Word 2016</i> , žr. toliau.
ʃ	<i>AltGr-.</i>	Pastaba. Yra problemų su šiuo ženklu programoje <i>Word 2016</i> , žr. toliau.
∖	<i>AltGr-,</i>	Pastaba. Yra problemų su šiuo ženklu programoje <i>Word 2016</i> , žr. toliau.
ˆ	<i>AltGr-Shift-.</i>	Pastaba. Yra problemų su šiuo ženklu programoje <i>Word 2016</i> , žr. toliau.
˘	<i>AltGr-Shift-,</i>	Pastaba. Yra problemų su šiuo ženklu programoje <i>Word 2016</i> , žr. toliau.
...	<i>AltGr-Shift-:</i>	
?	<i>AltGr-Shift-?</i>	vadinamasis „glotalinis sprogimas“
—	<i>AltGr-- (AltGr-_)</i>	ilgokas brūkšnys (2013), gal pravers

Superskriptai (jų kol kas yra tik tiek, kiek jų turime *Palemone*)

Ženklas	Klavišas	Pastabos
^a	<i>AltGr-a</i>	
^e	<i>AltGr-e</i>	
ⁱ	<i>AltGr-i</i>	
^o	<i>AltGr-o</i>	
^u	<i>AltGr-u</i>	
^j	<i>AltGr-j</i>	
^ˆ	<i>AltGr-ı</i>	
[˘]	<i>AltGr-ı</i>	
(	<i>AltGr-9</i>	Ten, kur įprastas skliaustas, tik su <i>AltGr</i>
)	<i>AltGr-0</i>	Ten, kur įprastas skliaustas, tik su <i>AltGr</i>

Teksto rinkimo pavyzdys

Pavyzdžiui, norime surinkti garsųjį posakį:

ŭčš^(b) sŏřčš^(b) | pŏ_tvŏr^(b) pākčš^(b)

Spaudžiame tokius klavišus:

*Shift-V ` Shift-W š t AltGr-( AltGr-U AltGr-) s q Shift-R ` Shift-W š t AltGr-(
AltGr-U AltGr-) | p q _ t v AltGr-\$ o r AltGr-(AltGr-U AltGr-) p Shift-A
Shift-K ` Shift-W š t AltGr-(AltGr-U AltGr-)*

DĖL NEPAGEIDAUJAMŲ STILIZUOTŲ SIMBOLIŲ WORD 2016

Jeigu naudojate ankstesnę *Word* versiją arba apskritai kokią nors kitą programą (*Notepad*, *WordPad*, *Excel* ir t. t.), šio skyriaus galima ir neskaityti. Jei naudojate *Word 2016*, tai, deja, jo kūrėjai mums parengė nemalonią staigmeną.

Programa *Word 2016* turi tokią naują funkciją: gavęs kai kuriuos simbolius, *Word*’as juos pakeičia į stilizuotus simbolius (vadinamuosius *emoji*). Blogiausia, kad šios funkcijos **neįmanoma išjungti** (internete nepavyko rasti jokių paaiškinimų, kaip tai padaryti, tik nusiskundimų¹ ir gandų, kad dar naujesnėse *Word* versijose su tuo kovoti dar sunkiau). Tas surinkto simbolio automatinis pakeitimas į stilizuotą simbolį (t. y. *emoji*) įvyksta šiais atvejais:

- kai simbolis surenkamas klaviatūra;
- kai simbolis surenkamas dešimtainiu kodu skaitmenų klaviatūroje, nuspaudus kairiąją *Alt*;
- kai simbolis surenkamas naudojant *Word*’o nuorodas („shortcuts“) (tas, kurias galima nusistatyti pačiam, lange „Insert Symbol“ paspaudus mygtuką „Shortcut Key“).

Pakeitimas į stilizuotus simbolius (*emoji*) neįvyksta:

- kai simbolis surenkamas šešiolyktainiu kodu, paspaudžiant *Alt*-X;
- kai simbolis įkeliamas tiesiai iš „Insert Symbol“ lango;
- kai simbolis įklijuojamas (*Copy–Paste*) iš kitos programos.

Pabandykime. Pavyzdžiui, jei norite surinkti simbolį „©“, nuspauskite kairiąją *Alt* ir skaitmenų klaviatūroje rinkite jo dešimtainį kodą 0169 (turi degti *NumLock* lemputė). Gausite jį ne iš savo įprasto šrifto, o tokį didelį ir riebių „©“. Tai ir yra tas stilizuotas ženklas, vadinamasis *emoji*. Iš esmės tai yra tas pats simbolis, bet rodomas šriftu *Segoe UI Emoji*. Kvailiausia, kad *Word*’as **neleidžia jam gražinti šrifto** į Jūsų įprastinį (*Palemoną* ar bet kurį kitą, kuriuo rinkote). Iš tiesų aplink tą simbolį yra sudarytas toks tarsi laukas (*field*, su netrumpu XML kodu, slypinčiu už jo), kurio sunku atsikratyti. Taip pat galite pamėginti tam simboliui „©“ susikurti nuosavą nuorodą („shortcut“); tai nieko nepadės, o rezultatas bus tas pats neprašytas didelis ženklas.

Dabar pamėginkite tą patį simbolį surinkti šešiolyktainiu kodu (00A9, tada *Alt*-X). Kaip matote, nieko blogo neįvyko ir gavote tą simbolį savo įprastiniu šriftu („©“). Taip pat galite pamėginti jį surinkti kitoje programoje ir įklijuoti (*Copy–Paste*) į *Word*’ą. Irgi nieko blogo neįvyks.

Eksperimentą galima pakartoti, pavyzdžiui, su simboliu „™“ (dešimtainis kodas *Alt*-0153, šešiolyktainis 2122, *Alt*-X). Jo *emoji* atitikmuo atrodo taip: „™“.

Be šių simbolių mes galime kuo puikiau rinkti savo tekstus, tačiau į paveiktų simbolių sąrašą pateko ir šeši šioje fonetinėje transkripcijoje naudojami ženklai, t. y. trys rodyklių poros. Rodyklės „↗“ (2197), „↘“ (2198), paverstos į *emoji*, bus apvedžiotos kvadratiniais rėmais („↗“, „↘“). Kitos dvi rodyklių poros yra „↖“ (2B4E), „↗“ (2B4F) ir „↖“ (2B5A), „↗“ (2B5B); jų *emoji* atitikmenys („↖“, „↗“, „↖“, „↗“) mažai skiriasi nuo įprastų *Palemono* ženklų.

Sunku ir įsivaizduoti, kad programos *Word* kūrėjai galėjo nepalikti būdo šiai funkcijai išjungti. Ne, tai ne tas pats, kas senosios šypsenėlės (angl. „emojicons“), kurias buvo galima išjungti per *AutoCorrect* opcijas; šitiems *AutoCorrect* opcijos nepadeda.

¹ <https://superuser.com/questions/1207541/how-to-stop-unicode-glyphs-displaying-as-emoji-in-ms-word-2016>

Ką vis dėlto būtų galima padaryti?

Galimi keli būdai:

- naudoti ne programą *Word 2016*, o ankstesnę versiją;
- rinkti minėtus rodyklių simbolius šešioliktainiais kodais (su *Alt-X*), o visa kita spausdinti klaviatūra; tai, deja, lėtina darbą;
- imti minėtus simbolius iš lango „Insert Symbol“, o visa kita rinkti klaviatūra;
- surinkti tuos simbolius kitoje programoje (pavyzdžiui, *Notepad*) ir tada įklijuoti (*Copy–Paste*) į *Word*’ą; tai, žinoma, irgi lėtina darbą.

Dar galimas toks būdas:

- rinkti tekstą, nekreipiant dėmesio į tai, kad kai kurios rodyklės rodomi su kvadratiniais rėmais;
- išsaugoti (*Save As*) failą formatu „Word 97–2003 Document“;
- uždaryti failą ir vėl atidaryti. Senasis formatas nepalaiko tų *emoji* laukų, taigi jie visi dabar tapo konvertuoti į paprastą šrifto *Segoe UI Emoji* formatavimą, kurį galima įprastu būdu atkeisti į *Palemonq*.

Dar įmanomas toks būdas:

- stilizuotą simbolį (*emoji*), t. y. rodyklę su rėmais ar kt., pažymėti (*Select*); tai galima padaryti nuspaudus *Shift* ir vieną kartą spustelėjus kursoriaus klavišą atgal;
- tada paspausti *Ctrl-X* ir iš karto *Ctrl-V* (*Ctrl* galima net neatleisti), t. y. iškirpti (*Cut*) ir iš karto vėl įklijuoti (*Paste*) tą simbolį;
- tada iš karto kaukšt per *Ctrl*, atleisti jį ir kaukšt per raidę „T“, t. y. paprašyti įklijuoti tik tekstą (*Paste text only*). Turėtų sugrįžti įprastas simbolis.

Taigi, apibendrinant būtų tokia seka: „*Shift*–vienas žingsnis atgal, *Ctrl-X*, *Ctrl-V*, *Ctrl*, T“. Norint būtų galima visa tai surašyti į *macro*, kad reikėtų paspausti tik vieną klavišą vos pasirodžius nepageidaujamam stilizuotam simboliui.

Jeigu gavote failą, kuriame jau yra tie nepageidaujami *emoji*, jį sutvarkyti galima tokiu pat būdu: iškirpti tuos *emoji* ir iš karto vėl įklijuoti kaip neformatuotą tekstą (*paste text only*). Kitas būdas: tekstą su nepageidaujamais *emoji* nukopijavus įklijuoti į programą *Notepad*, tada nukopijuoti jau iš ten ir vėl įklijuoti į *Word*.

Dar viena nepatogi detalė: net ir atlikus šiuos veiksmus, programa *Word* savo nuožiūra kai kuriems ženklams, ypač minėtoms rodyklėms, gali pakeisti šriftą iš *Palemono* į ką nors kita (dažniausiai į *SimSun*); bet šį bent jau įmanoma atkeisti atgal į *Palemonq* įprastu būdu. Regis, tai dar viena iš tų *Word* ypatybių, kai iš didelio rašto išeinama iš krašto.

Lieka tik apgailestauti dėl to. Jei kas nors rastų geresnį sprendimą toms problemoms, būtų puiku.

2020-04-29